

Opetus- ja kulttuuriministeriön lausuntopyyntö 14.4.2026, VN/17575/2021-OKM-72

Lupa- ja valvontaviraston lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi SORA-säännösten muuttamisesta

Näkemyksenne esitykseen sisältyvistä ehdotuksista

Lupa- ja valvontavirasto kiittää mahdollisuudesta lausua esitysluonnoksesta. Lausunto on valmisteltu Lupa- ja valvontaviraston sosiaali- ja terveysalan osaston ja varhaiskasvatuksen, koulutuksen ja kulttuurin osaston yhteistyönä.

Lupa- ja valvontavirasto toteaa, että kokonaisuudessaan ehdotus on kannatettava. Lupa- ja valvontavirasto pitää kuitenkin tärkeänä, että Sora-lainsäädännössä määriteltäisiin nykyistä sääntelyä tarkemmin se, koska opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva asia tulee vireille. Esitetyn sääntelyn (esim. laki ammatillisesta koulutuksesta 81 §:n muutos) perusteella opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva asia tulee vireille, kun opiskelija on määrätty 82 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin tarkastuksiin tai tutkimuksiin taikka kun opiskelijalle on varattu tilaisuus tulla opiskeluoikeuden peruuttamista koskevassa asiassa kuulluksi. Lupa- ja valvontavirasto pitää tarkennusta hyvänä, koska tämä on seikka, johon se on usein ottanut kantaa oppilaitokseen päin. Lupa- ja valvontavirasto on kuitenkin nähnyt asian siten, että opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva asia tulee vireille samoin kuin mikä tahansa muukin viranomaisaloitteinen asia, ja tällöin merkityksellistä on se, milloin asiassa tehdään ensimmäinen sellainen toimi, että se on kirjattava asianhallintajärjestelmään. Lupa- ja valvontavirasto pitäisi hyvänä, että opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva asia tulisi siten vireille jo aikaisemmin kuin mitä säännösehdotuksessa on esitetty. Lupa- ja valvontavirasto perustelee edellä mainittua sillä, että näin Lupa- ja valvontavirastossa olisi tieto sellaisesta opiskelijasta, joka jo ennen sora-asian ehdotettua vireilletulon ajankohtaa siirtyy toiseen oppilaitokseen, kun tieto hänen soveltumattomuudestaan on saavuttanut nykyisen oppilaitoksen. Tällöin Lupa- ja valvontavirasto voisi lähteä selvittämään hakijan terveydentilaa hakemusvaiheessa.

Esitysluonnoksen perusteluissa (esim. s. 40) on mainittu, että Lupa- ja valvontavirastolle tulee tehdä sora-ilmoitus muun muassa sen takia, että Lupa- ja valvontavirasto voi opiskelijaa koskevan ilmoituksen myötä ryhtyä valvontatoimenpitein selvittämään asianomaisen henkilön muita ammattioikeuksia. Lähtökohtaisesti Lupa- ja valvontavirasto ei kuitenkaan tarvitse ilmoitusta ryhtyäkseen valvontatoimenpitein selvittämään opiskelijan voimassa olevaa ammattioikeutta. Sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain (741/2023) mukaisesti ammattihenkilö on työnantajan omavalvonnan alaisena ja työnantajan omavalvonta on aina ensisijaista. Jos työnantajan omavalvonta ei henkilön osalta ole riittävää, tulee työnantajan olla yhteydessä Lupa- ja valvontavirastoon mainitun lain 45 §:n nojalla.

Lupa- ja valvontavirasto pitää hyvänä sitä, että esitysluonnoksen yksityiskohtaisissa perusteluissa on kerrottu mitkä ovat ne välttämättömät tiedot, jotka Lupa- ja valvontavirastolle tulee toimittaa sora-ilmoituksen yhteydessä. Lupa- ja valvontavirasto kuitenkin toivoo, että määritelmä voitaisiin nostaa säännösten tasolle. Lisäksi Lupa- ja valvontavirasto pitää edelleen tärkeänä saada tiedon siitä terveydenhuollon toimintayksiköstä, josta se voi pyytää lisätietoja opiskelijasta. Edellä mainittu on tärkeää siitä syystä, että oppilaitokset säilyttävät hyvin lyhyen aikaa terveydentilätietoja, ja jos Lupa- ja valvontavirastolle on tullut tarve selvittää opiskelijan terveydentilää, se ei ole aina saanut selville sitä, missä terveydenhuollon toimintayksikössä opiskelija on ollut potilaana.

Lupa- ja valvontavirasto pitää hyvänä sitä, että koulutuksen järjestäjän ja korkeakoulun oikeutta pyytää nähtäväkseen rikosrekisteriote laajennettaisiin nykyisestä. Nykysääntelyn mukaan se on mahdollista vain silloin kun kyse on alaikäisen suojelusta. Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että suojelun kohteena olisivat myös iäkkäät ja vammaiset henkilöt.

Lupa- ja valvontavirasto pitää hyvänä ehdotusta siitä, että oppilaitoksille säädetään velvollisuus ilmoittaa Lupa- ja valvontavirastolle sora-asian vireilletulon lisäksi myös vireilletulon päättymisestä. Lupa- ja valvontavirasto pyytää jo nykyisellään oppilaitoksia kertomaan asian käsittelyn etenemisestä.

Lisäksi Lupa- ja valvontavirasto katsoo, että ammatillisesta koulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 20 §:ään tulisi ehdotetun lisäksi lisätä myös ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 §:ssä tarkoitettu muu ammatillinen koulutus. Muutos selkeyttäisi oikeustilaa, koska kyseessä olevissa koulutuksiin liittyy tarkasti säädeltyjä lääketieteellisiä kelpoisuusvaatimuksia, joiden huomioon ottaminen on välttämätöntä koulutuksen järjestämisessä.

Lupa- ja valvontavirasto katsoo myös, että esitetty 85 a §:n 3 momentissa säädetty mahdollisuus evätä opiskelijalta oikeus osallistua opintoihin liittyviin käytännön tehtäviin, jos opiskelija on määrätty huumausainetestiin, tulisi muuttaa huumausainetestiin määrittämisen yhteydessä oletusarvoisesti voimaan astuvaksi. Huumausainetestiin määrittämisen edellyttämien kriteerien täytyessä käytännön tehtäviin osallistumisen epääminen on lähtökohtaisesti perusteltua ja tarpeen. Erilliseen harkintaan perustuva epääminen voi viivästyttää tarpeettomasti tarpeellisia turvaamistoimia sekä asettaa opiskelijat eriarvoiseen asemaan.

Kommentit ehdotusten vaikutuksista

-

Mitä näkemyksiä teillä on ammatillisen koulutuksen ja korkeakoulujen yhteisestä SORA-oppaasta?

-

Muut huomiot esitysluonnoksesta

Lupa- ja valvontavirasto pitää hyvänä sitä, että tiedonsaantioikeuden kehittämiseen on otettu kantaa esitysluonnoksen yleisperusteluissa (s. 31), ja siinä on arvioitu sitä, millä edellytyksillä tieto voitaisiin välittää oppilaitosten kesken esim. KOSKI-palvelun kautta. Lupa- ja valvontavirasto on jo aikaisemmin ehdottanut, että oikea paikka sora-ilmoitukselle olisi KOSKI-palvelu tai VIRTATietovarasto. Lupa- ja valvontavirasto on perustellut näkemystään sillä, että tätä kautta tieto aikaisemmasta sora-asiasta liikkuisi automaattisesti myös uuteen oppilaitokseen. Tällöin tietoja ei tarvitsisi lainkaan ilmoittaa Lupa- ja valvontavirastolle, mitä puoltaisi myös henkilötietojen käsittelyn minimointi. Suurin osa Lupa- ja valvontavirastoon tehdyistä sora-ilmoituksista ei kuitenkaan johda mihinkään toimenpiteisiin, koska opiskelija ei koskaan valmistu ammattiin taikka sora-asian käsittely perutaan oppilaitoksessa. Lupa- ja valvontavirasto pitäisi kuitenkin hyvänä, jos tähän asiaan voitaisiin palata esimerkiksi siinä vaiheessa, kun VIRTATietovarastosta luovutaan. Lupa- ja valvontavirasto haluaa informoida opetus- ja kulttuuriministeriötä siitä, että se on käsitellyt joitakin oppilaitosten tietopyyntöjä, joissa on kysytty sitä, onko tietystä opiskelijasta tehty aikaisemmin sora-ilmoitus toisesta oppilaitoksesta. Lupa- ja valvontavirasto ei ole luovuttanut näitä tietoja.

Kun SORA-lainsäädäntö tuli, hallituksen esityksessä (HE 164/2010 vp) esitettiin, että opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskeviin päätöksiin haettaisiin muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Eduskunnan sivistysvaliokunta (SiVM 14/2010 vp) kuitenkin ehdotti, että SORA-päätöksiä koskevaa muutoksenhakua varten perustettaisiin erillinen opiskelijoiden oikeusturvalautakunta. Ehdotusta perusteltiin näin: ”Keskeinen muutos hallituksen esitykseen verrattuna on, että opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevat valitukset käsitellään yhdessä nimenomaan tätä tarkoitusta varten perustetussa, asiantuntijoista koostuvassa muutoksenhakuelimessä. Tarkoituksena olisi varmistaa opiskelijan oikeusturva ja yhtenäisen käytännön muodostuminen opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevissa päätöksissä kattavasti ammatillisessa koulutuksessa ja koko korkean asteen koulutuksessa.” Käytännössä tämä lautakunta on kuitenkin jäänyt hyvin näkymättömäksi, eikä sen ratkaisukäytäntöä ole lainkaan julkaistu. Yhtenäisen käytännön muodostuminen edellyttää, että myös päätöksentekijät eli koulutuksen järjestäjät voivat saada tietoa muutoksenhakuviranomaisen ratkaisukäytännöstä, jotta siitä johdettavat tulkinnot voidaan soveltaa jo ensiasteen päätöksenteossa. Koska tänä päivänä sekä hallinto-oikeudet että Lupa- ja valvontavirasto julkaisevat osan ratkaisuisistaan nimettöminä lyhennelminä, toisin kuin opiskelijoiden oikeusturvalautakunta, ja koska kyseisellä lautakunnalla ei ole muita tehtäviä kuin SORA-asiat, Lupa- ja valvontavirasto esittää, että opiskelijoiden oikeusturvalautakunta lakkautetaan ja muutoksenhakuviranomaiseksi säädetään joko hallinto-oikeus tai Lupa- ja valvontavirasto. Vaihtoehtoisesti opiskelijoiden oikeusturvalautakuntaa tulisi velvoittaa julkaisemaan ratkaisulyhennelmiä.

Lausunto
29.5.2026
LVV-U/70372/2026
Julkinen

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti viimeiseltä sivulta ilmenevin tavoin.

Yksikön päällikkö

Kaisa Post

Ryhmäpäällikkö

Mari-Annika Hemmi

Lupa- ja valvontavirasto
Postiosoite: PL 20, 13035 LVV
Puhelinvaihte: 0295 254 000
kirjaamo@lvv.fi | lvv.fi

Tämä asiakirja LVV-U/70372/2026 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LVV-U/70372/2026 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Post Kaisa 29.05.2026 12:36

Esittelijä Hemmi Mari-Annika 29.05.2026 12:36